

LLET CRUA I LLET BÀSICA. INNOVACIÓ, PREUS I REGULACIÓ DE COSTOS EN EL SECTOR

El preu percebut pel ramader per produir llet hauria de reflectir, per una part, el cost de l'activitat i, per l'altra, el preu de venda de la llet bàsica. Considerem la llet bàsica i no els altres productes lactis, que tenen més valor afegit, per creure que és el producte més immediat a la llet crua. El transformador compra la llet crua i elabora productes lactis per al consum, aplica un procés industrial i dóna valor afegit a la llet.

De la mateixa manera que es fa difícil saber quina part del que paguem per un moble correspon a la fusta subministrada i quina part és el valor afegit de l'ebenista, amb la llet i el productes derivats passa el mateix. Per tant, es tracta de fer abstracció i simplificar la cadena de valor afegit de la llet produïda a les explotacions de vaques de llet.

La llet sense transformar té un temps de caducitat molt curt, i la llet transformada en bàsica l'augmenta en uns pocs mesos. No és, en cap dels dos tipus, un material propi dels mercats de futurs, i lligar el preu al productor a uns mercats de futurs, com ara el de la mantega, o el de la llet en pols i el formatge, no sembla que sigui massa factible, i no ens assembla que ajudi a solucionar els problemes de la producció.

Aquesta activitat no és una activitat purament econòmica, si és que existeix la puresa en l'economia. És una activitat diferent que té altres connotacions socials, territorials, paisatgístiques, i, fins i tot, d'equilibri en l'economia d'un país. Afortunadament, no tot té un balanç estrictament monetari. No tot és un rànquing en el PIB, ja que el benestar de la societat no és només PIB. El benestar de la gent, el que no hi hagi tantes diferències entre els que tenen i els que no tenen o tenen menys, no és una qüestió del PIB, és una conseqüència de la distribució de deures i drets, de beneficis i de costos. Reduir l'argumentari a un simple balanç d'ingressos i despeses és posicionar-nos a favor únicament i de manera exclusiva a una economia de mercat, i no és aquest un argument que contempli tots els factors, econòmics i socials.

Creiem que l'Administració Pública ha d'ajudar a definir prioritats en el sector lleter. Si s'opta pel lliure mercat, el sector productor tendirà a grans explotacions i a una reducció del nombre, més dràstica de l'actual, sense seguir cap mena de distribució geogràfica. En aquest context, el sector quedaria sotmès a la llei d'oferta i demanda, sense cap tipus de regulació, amb les imperfeccions pròpies del mercat, atès, sobretot, que la principal competència a la producció, que vindrà marcada per la baixada del preu, serà la importació de productes lactis. En certa manera és el que passa actualment, si bé hi ha mesures de la PAC (quotes a la producció, pagament únic, estímul a la qualitat, plans de millora, etc.) que ho alleugeren. S'argumenta que amb la desaparició de les quotes es pot augmentar la producció de llet, i atès que la balança de llet i productes lactis és molt deficitària (en el conjunt de l'Estat Espanyol s'estima en 2,5 milions de tones), fins i tot, es podria donar el tomb, com si crear empreses de transformació es fes d'avui per demà.

L'abastiment de llet per a la població no és el problema, com passava als anys 60. Avui tot es compra i arreu del món no hi falta llet, altra cosa és que la població la pugui pagar. En poques paraules, la producció de llet no és un problema a resoldre, el vertader problema és com produir, qui ha de produir i on fer-ho. En el cas nostre, creiem que, si bé Catalunya, pel clima i condicions agronòmiques i de disponibilitat de terra, no és un país clarament assimilat a la producció de llet, sí que ho és (ho va ser per necessitat) per raons històriques i per disposar d'uns ramaders ben preparats. No creiem que s'hagi de prescindir d'aquest sector, per si de cas, en qualsevol situació de risc, no tot es pogués comprar. En la

Proposta creació d'un fons de garantia

seva supervivència, des del productor a la distribució, tots hi tenen responsabilitats. I això requereix d'innovació per tal de fer les explotacions viables i sostenibles en el territori.

El sector productor, dins del sector lleter, és, al nostre criteri, la part més necessitada tant en comunicació per a la innovació com en viabilitat econòmica. El seu manteniment passa per donar-li un servei d'innovació i una garantia en el cost de producció. El que proposem és dedicar-hi tècnics, formats en comunicació per a la innovació, per tal de realitzar i promocionar la gestió tècnica i econòmica de les explotacions. En aquest aspecte no cal que ens hi estenguem més, ja que la seva conformació només requereix de voluntat política.

Pel que fa al seguiment del preu percebut i la possible adaptació als costos, es proposa la creació i manteniment d'un fons comú d'administració de costos per a tot el sector – productor, transformador, distribució i venda – amb la participació de l'Administració Pública.

LA NECESSITAT DE LA COMUNICACIÓ PER A LA INNOVACIÓ

Recordem que de la gestió econòmica obtenim, entre d'altres resultats, el llindar de rendibilitat l'activitat, que és el preu a que s'hauria de cobrar el litre de llet per tal que el benefici, que inclou ja la renda del ramader, no sigui negatiu. De l'any acabat s'obté el llindar, i aquest serà el preu percebut objectiu. És a dir, el preu que hauria de percebre el ramader per un litre de llet seria, per a cada mes, el llindar de l'exercici anterior actualitzat amb l'índex de preus al consum, assumint aquest índex com a primera aproximació.

- **Preu objectiu per al preu percebut = Llindar de l'any anterior actualitzat amb l'IPC**

Les diferències existents en les dades i resultats de les explotacions donen lloc a la comunicació per a la innovació. Hi ha marge per millorar i el tècnic ha d'ajudar a trobar-lo.

Per altra banda, del seguiment de preus als supermercats s'obté el preu mitjà del litre de llet bàsica (sencera, semidesnatada i desnatada) del conjunt de primeres marques i de marques de la distribució.

Aquest preu mitjà, també actualitzat mensualment amb l'IPC, marcarà l'objectiu de cara a la venda de llet bàsica al consum.

- **Preu objectiu per al preu al consum (llet bàsica) = Preu a l'any anterior actualitzat amb l'IPC**

CREACIÓ I MANTENIMENT D'UN FONS COMÚ PER GESTIONAR ELS COSTOS

El mètode per a crear i mantenir el fons comú de gestió dels costos es pot fer de moltes maneres. El que ara proposem és el mètode de seguiment i transvasament de diners al fons, mes rere mes, en funció del comportament dels preus al consum, dels preus percebuts i de l'IPC.

Partim de les següents dades:

Llindar^{IPC}, és el valor del llindar de l'any anterior actualitzat amb l'IPC cada mes

Pv^{IPC}, és el preu mitjà de venda de la llet bàsica (primeres marques i marques de distribució) de l'any anterior actualitzat amb l'IPC cada mes

Proposta creació d'un fons de garantia

D, diferència entre Pv^{IPC} i $Llindar^{IPC}$

PI, és el preu percebut pel ramader en el mes en curs

Pv, és el preu de venda de la llet bàsica en el mes en curs

S'han d'anar comparant el preu percebut (**PI**) amb el llindar ($Llindar^{IPC}$) i, a la vegada, el preu de venda (**Pv**) amb el preu mitjà (Pv^{IPC}), i es poden donar les següents possibilitats:

A.1	Puja el preu al productor i puja el preu al consum	$\uparrow PI; \uparrow Pv$
A.2	Puja el preu al productor i es manté el preu al consum	$\uparrow PI; \leftrightarrow Pv$
A.3	Puja el preu al productor i baixa el preu al consum	$\uparrow PI; \downarrow Pv$
B.1	Es manté el preu al productor i puja el preu al consum	$\leftrightarrow PI; \uparrow Pv$
B.2	Es manté el preu al productor i es manté el preu al consum	$\leftrightarrow PI; \leftrightarrow Pv$
B.3	Es manté el preu al productor i baixa el preu al consum	$\leftrightarrow PI; \downarrow Pv$
C.1	Baixa el preu al productor i puja el preu al consum	$\downarrow PI; \uparrow Pv$
C.2	Baixa el preu al productor i es manté el preu al consum	$\downarrow PI; \leftrightarrow Pv$
C.3	Baixa el preu al productor i baixa el preu al consum	$\downarrow PI; \downarrow Pv$

A partir d'aquí i per a cada cas, el que es proposa és el següent:

A.1	$\uparrow PI \uparrow Pv$	Alimentar el fons de garantia proporcionalment als augments
A.2	$\uparrow PI \leftrightarrow Pv$	Redistribuir la pujada entre els productors en funció dels canvis en la producció
A.3	$\uparrow PI \downarrow Pv$	Transferència del productor a la resta o al fons de garantia
B.1	$\leftrightarrow PI \uparrow Pv$	Transferència de la resta al productor o al fons de garantia, redistribució segons canvis en la producció

B.2	↔ PI ↔ Pv	Continuar amb les mesures d'innovació i promoció
B.3	↔ PI ↓ Pv	Transferir del fons de garantia a la resta la part proporcional a la baixada
C.1	↓ PI ↑ Pv	Transferència de la resta al productor o al fons de garantia, redistribució segons canvis en la producció
C.2	↓ PI ↔ Pv	Transferir del fons de garantia al productor la part proporcional a la baixada
C.3	↓ PI ↓ Pv	Transferir del fons de garantia al productor i a la resta la part proporcional a les baixades

Les transaccions s'han de fer segons la quantitat de llet lliurada cada mes des del productor al transformador.

A continuació podem veure un exemple.

Suposem les següents dades per a un mes determinat d'aquest any:

Producció total mensual = 46.845.011 kg de llet

IPC de l'any en curs fins el mes actual = 0,3%

Llindar amb costos d'oportunitat de l'any anterior = 0,3805 €/kg llet

Preu mitjà llet envasada (PM i MDD) any anterior = 0,6972 €/kg llet

A partir d'aquestes dades calculem el llindar i el preu de venda actualitzats amb l'IPC, fins el mes actual.

Llindar^{IPC} = 0,3816 €/kg llet

Pv^{IPC} = 0,6993 €/kg llet

D = 0,3176 €/kg, diferència mínima que s'hauria de mantenir entre el preu de venda i el llindar, actualitzats segons IPC, (**Pv^{IPC}** - **Llindar^{IPC}**), en el mes actual

Del mes en curs obtenim el preu percebut i el preu de venda, que, per exemple són els següents:

PI = 0,3700 €/kg llet, és el preu mitjà percebut pel ramader en el mes en curs

Pv = 0,7100 €/kg llet, és el preu mitjà de la llet bàsica (PM i MDD) en el mes en curs

D = 0,3400 €/kg llet, diferència entre el preu venda i el preu percebut en el mes en curs

En aquest exemple, la diferència entre el preu de venda i el percebut passa de 0,3176 €/kg llet (diferència objectiu) a 0,3400 €/kg llet; la diferència entre el percebut (PI = 0,3700) i el preu objectiu (Llindar^{IPC} = 0,3816) és de -0,0116 €/kg, i la diferència entre el de venda en el mes d'abril (Pv = 0,7100) i el preu mitjà de llet envasada bàsica objectiu (Pv^{IPC} = 0,6993) és de 0,0107 €/kg llet. Estem en la situació C.1: Baixa el preu al productor i puja el preu al consum (**↓ PI ↑ Pv**) i, per tant, hi ha d'haver transferència

de la resta al productor o al fons de garantia, i una redistribució segons canvis en la producció, de manera que aquells productors que no hagin augmentat la producció obtinguin una compensació del fons més alta que aquells que l'hagin augmentada (seria la autoregulació de la producció sense quotes).

En conseqüència, per exemple, si en el mes en curs la quantitat de llet lliurada era de 46.845.011 kg el fons de garantia ingressaria des de la resta del sector 503.045 € en aquest mes ($46.845.011 \times 0,0107$ €/kg llet). I, pel que fa al productor, el conjunt hauria de rebre del fons 543.967 € ($46.845.011 \times 0,0116$). Valor superior al teòricament ingressat al fons.

En l'exemple analitzat, el preu al consum puja més que el preu mitjà de l'any anterior aplicant-l'hi, fins i tot, l'IPC. La diferència no és molt alta i el productor no obtindria un preu que li garantis el benefici zero. Si el preu al consum, aplicant-hi l'IPC, baixés, la situació del productor seria encara més dramàtica. La resta del sector no podria transferir diners al fons, i faria falta més diners cap al productor. En aquest supòsit, el productor, ja sense quotes a la producció, si augmentés els efectius i, alhora, la producció de llet, el preu percebut podria baixar encara més, i, amb l'actual estructura productiva, no està gens garantit que l'economia d'escala es doni. El fons de garantia seria el coixí del sector, si bé no es crea per si sol.

En l'EXCEL® que s'inclou al web podem seguir les diverses modalitats segons vagin variant els preus. En ell es parteix de les dades i resultats de la gestió econòmica de l'any anterior (2012), com exemple per al seguiment, i hi ha dues columnes, una amb el valor del lliurar de rendibilitat tenint en compte la mà d'obra familiar (Lliurar MOF), i l'altre tenint en compte el total dels costos d'oportunitat (Lliurar CO). A continuació s'introduran les dades del seguiment dels preus de la llet bàsica als supermercats, primeres marques (PM) i marques de la distribució (MDD), i el percentatge de presència de la MDD en el conjunt de vendes, que podem obtenir de les publicacions de referència del sector. A l'EXCEL® només poden introduir-se valors en les caselles en blau, a les qual s'indica, en cada cas, la guia per fer-ho.

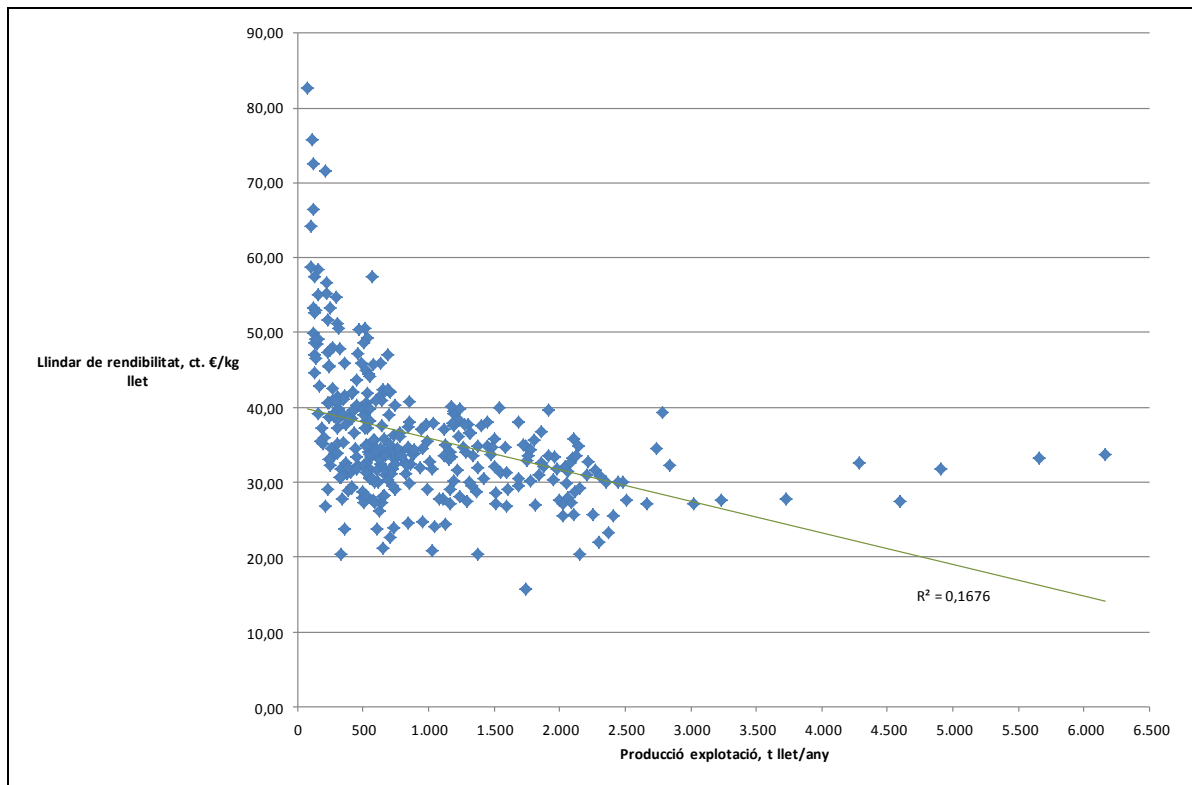
Podem incloure els percentatges dels costos de la cadena de valor actualitzada, que corresponen a cada part (productor, transformador i vendes). Aquests percentatges els subministra el Ministeri, els quals podem actualitzar amb dades pròpies (sobretot pel que fa a la producció). Aquests valors ens serviran, únicament, a la vista del preu mitjà de venda en un mes determinat, per a fer una distribució teòrica d'aquest preu entre el productor, la indústria i la venda. Aquests càlculs s'inclouen però no afecten el conjunt de càlculs de l'EXCEL®, destinat a simular el repartiment de costos, segons les variacions dels preus.

L'altre casella a introduir un valor és la de l'IPC acumulat durant l'any fins el mes actual (el de la simulació). I, per últim, introduïrem el preu mitjà percebut en el mes actual i el preu mitjà de la llet envasada (PM i MDD) en el mateix mes. La resta de caselles són càlculs automàtics. Segons siguin aquests valors dels preus es comparen amb els de l'any o exercici passat, actualitzats amb l'IPC i automàticament es generen els comentaris, que ens diuen qui hi perd, qui hi guanya, quines compensacions hi caldrien, etc.

Al final hi ha un requadre, en el qual podem afegir la producció de llet lliurada en el mes actual de la simulació i veure el total de transaccions possibles. La resta de caselles serviran per completar l'any i, en tot cas, esperar el balanç final.

ECONOMIA D'ESCALA EN LA PRODUCCIÓ DE LLET A CATALUNYA?

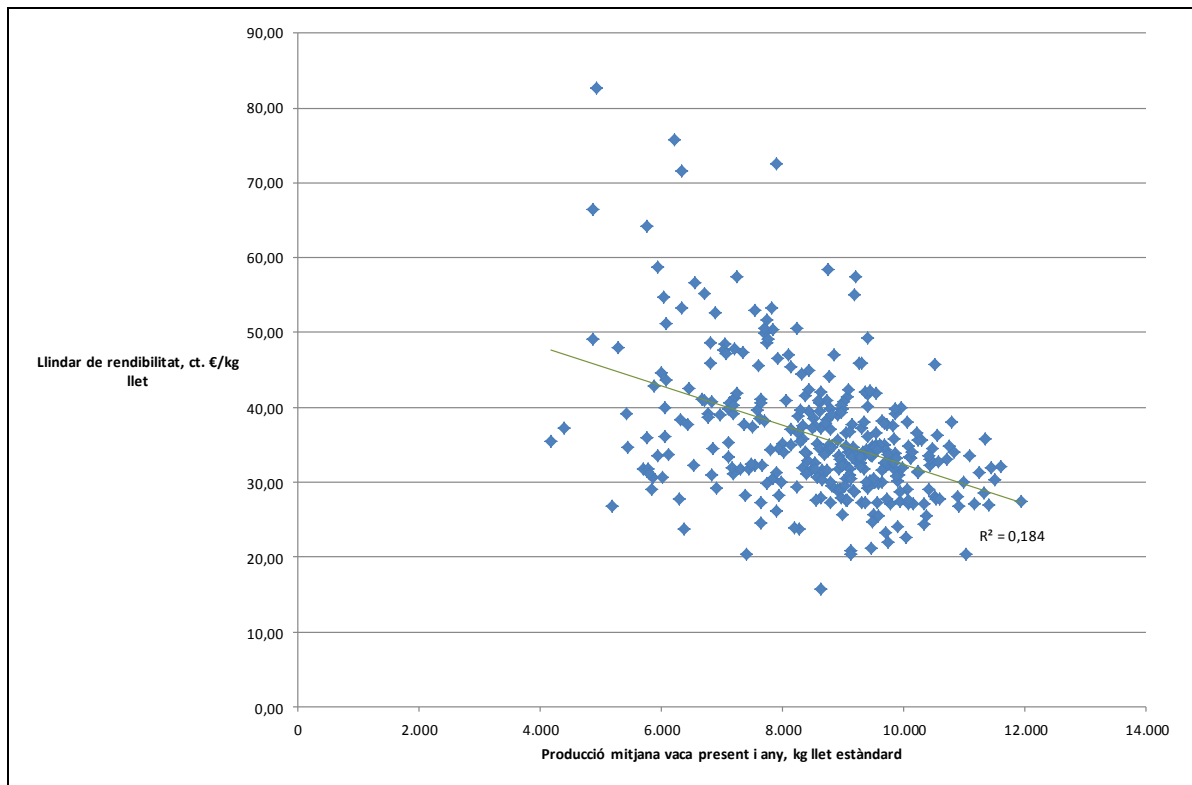
En el gràfic 1 s'hi relacionen la grandària de l'explotació (mesurada en producció de llet estàndard total de l'explotació, en tones, a les absisses) i el lliurar (ct. €/kg llet), amb dades de set anys (de 2006 a 2012).

Gràfic 1. Relació entre producció total de l'explotació de vaques de llet i el llindar de rendibilitat

En aquest gràfic 1 podem veure que la relació entre la producció total d'una explotació i el llindar de rendibilitat és molt feble ($R^2 = 0,1676$), de tal manera que no podem afirmar que com més gran sigui l'explotació, mesurada en producció de llet, el llindar de rendibilitat sigui més baix. Hi ha una tendència, lògica, però no està ben relacionada amb la producció. Aquí la majoria d'explotacions depenen de la despesa en productes comprats per a l'alimentació (pinsos, concentrats, etc.), que es compren fora.

En general les explotacions grans (en producció) tenen vaques de més alt potencial genètic, la qual cosa podria fer pensar que si relacionem la producció estàndard per vaca i el llindar, l'economia d'escala sigui més perceptible. En el gràfic 2 podem veure aquesta relació.

Gràfic 2. Relació entre la producció estàndard per vaca present i any i el llindar de rendibilitat

El resultat és pràcticament idèntic a l'anterior.

CONCLUSIÓ

La creació d'un fons de garantia de costos, a través del seguiment dels preus, del percebut pel ramader i del preu de venda de la llet bàsica envasada, pot ajudar a reestructurar el sector lleter, no tant com a possible compensació econòmica entre les parts, sinó com a visualització de la necessitat d'innovar en el sector productor, de manera que s'ajusti la producció a la demanda i, també, al medi, evitant que amb la desaparició de les quotes, la regulació sigui només de tipus mercantil.